

Aure Farran Llorca

Patrimoni: Casa Museu Nuria Pla

Personatge: Nuria Pla

Localització: Barcelona

Web: <https://casamuseonuriapla.com/ca/>

El districte d'Horta-Guinardó té el privilegi de comptar amb un pulmó verd únic i amb molta personalitat: els jardins del Doctor Pla Armengol, a l'interior dels quals s'hi amaga una de les joies desconegudes de la ciutat de Barcelona: la Casa Museu Nuria Pla. Els jardins són en una finca que el Dr. Ramon Pla, un metge especialitzat en bacteriologia i malalties infeccioses, va adquirir a principis del segle XX per acollir la seva residència personal i l'Institut Ravetllat-Pla, un centre d'investigació contra la tuberculosi que ell mateix va fundar el 1919 juntament amb el veterinari Joaquim Ravetllat i Estech.

La casa i els jardins de la finca, d'estil noucentista, van ser dissenyats el 1930 per l'arquitecte Adolf Florensa i durant la vida del doctor i posteriorment de la seva filla Nuria Pla Montseny (1916-2011), van ser de la seva propietat. Florensa, arquitecte de la Casa Cambó i restaurador de les Drassanes o del claustre de la catedral de Barcelona, es va inspirar en les masies tradicionals per idear aquesta construcció arquitectònica única que es distingeix per la seva doble façana envoltada per més de 3 hectàrees de jardins.

Nuria Pla amb tres cadells de bòxer, raça que es va dedicar a criar. / © Fundació Ramon Pla Armengol

El 1989, amb l'obertura de la ronda del Guinardó, que va afectar part de la finca, Nuria Pla, que no tenia descendents, va arribar a un acord amb l'Ajuntament de la ciutat per cedir-los la finca quan morís, però poc abans de morir, i amb l'objectiu de preservar tot el patrimoni que havia anat acumulant al llarg de la seva vida, va redactar un nou testament en què va llegar tot aquest patrimoni a la Fundació Pla Armengol, que ella mateixa va impulsar i que avui presideix qui va ser l'advocat personal de Nuria Pla, Juan Ramon Ferrero. Tal com explica l'advocat, aquest canvi va obrir un contenciós amb l'Ajuntament que, finalment, es va poder resoldre el 2015 amb un acord segons el qual el consistori mantenia la propietat de la finca, assumia la rehabilitació del jardí, que es va obrir a la ciutadania, mentre que cedia a la Fundació la casa amb l'objectiu que es pogués crear un museu amb la col·lecció de la doctora, formada per més de 800 peces de mobiliari, pintura, escultura i orfebreria. Els jardins es van inaugurar el desembre del 2019 després d'una rehabilitació que va recuperar l'esplendor d'un espai que compta amb un conjunt d'escultures repartides pels diferents jardins, safarejos i pèrgoles que el conformen.

La casa-laboratori de Nuria Pla

Com dèiem, la joia de la corona de la finca és l'edifici de l'antic Institut Ravetllat-Pla, de 2.500 m², que avui s'ha reconvertit en la Casa Museu Nuria Pla i que està immersa en un treball profund de rehabilitació per poder recuperar tots els espais i poder-los anar obrint al públic. Ara mateix es poden visitar les plantes inferiors de la casa, que van ser les que van ocupar la part administrativa i la de laboratori de l'Institut Ravetllat-Pla. A la planta administrativa hi ha despatxos i una gran biblioteca que s'ha conservat tal com estava, tot i que el fons que contenia el va donar al departament d'història de la medicina de la Universitat Autònoma de Barcelona. A la part inferior s'hi preserva el laboratori on es preparaven aquells inicials productes contra la tuberculosi a partir de sang de cavall tractada. Tant els despatxos com les altres sales de servei de totes dues plantes s'han reconvertit en espais expositius per mostrar, d'una banda, l'activitat del laboratori, però, sobretot, la magnífica col·lecció de mobles que va reunir Nuria Pla durant més de seixanta anys, entre els quals hi havia la col·lecció més important del món d'escriptoris de Salamanca, coneguts com a *bargueños*, i alguns mobles de tipus *cabinet*, de luxe, del segle XVIII, de gran valor.

La sala on Nuria Pla tocava el piano, una altra de les seves passions. / A.F.

Pel que fa a la part superior de la casa, s'està treballant per recuperar la planta noble de l'edifici, on va viure la família, així com les golfes. Una feina que el president de la Fundació Ramon Pla Armengol confia que vagi avançant a bon ritme amb l'objectiu de poder obrir també al públic aquesta part més privada de la casa en un futur no gaire llunyà. Aquesta planta, que es preserva tal com estava quan hi vivia Nuria Pla, compta amb un gran vestibul d'accés que dona pas a la part més privada de l'habitatge, que té, entre altres espais, un ampli menjador, la sala de música on es preserva el seu piano de cua, un menjador d'estiu i un gran dormitori. Des del menjador hi ha sortida a unes grans terrasses obertes al jardí que ofereixen unes vistes privilegiades de la ciutat de Barcelona. A les golfes hi ha les que eren les estances del servei i que també estan en procés de restauració.

La part baixa de la casa estava ocupada pel laboratori i les seves dependències. / A.F.

Que avui puguem visitar la casa és gràcies a la perseverança i la fermesa que va mostrar Nuria Pla fins al darrer moment, ja que, com explica Ferrero, "el que ella volia per sobre de tot és que es preservés la seva col·lecció d'art i mobles i que es pogués mostrar a la gent, ja que era una col·lecció feta amb el cor". Afirmar que Nuria Pla va ser una dona amb múltiples facetes i molt activa, sigui com a empresària, com a col·leccionista, com a investigadora o com a impulsora d'obres benèfiques, tot i que la seva discreció ha fet que la seva figura hagi passat força desapercibuda. Una dona emprenedora, amb caràcter i amb les idees molt clares a la qual Juan Ramon Ferrero va poder conèixer molt bé. La descriu com una bona persona, una dona de tarannà discret, auster i humil però apassionada amb aquelles inquietuds, molt variades, que la feien feliç, com el col·leccionisme d'art, de mobles i de cromos o la cria de gossos de raça bòxer, per exemple. Filla única, Ferrero explica que es va criar en un ambient de certa soledat, fet que, probablement, va definir el seu caràcter solitari i una mica inaccessible. "Tenint en compte que la seva família tenia recursos i que podria haver sigut una nena capritxosa, que es queixés per tot i que donés poc valor a les coses, el cert és que ella va ser tot el contrari. Tot i tenir recursos, era una dona feta a ella mateixa i molt austera". I Ferrero no ho atribueix al fet d'haver rebut una educació molt rigorosa, ja que, com explica, "de jove no va dubtar en enfrontar-se amb els seus pares quan ho va creure necessari. Penso que va tenir molta llibertat, com ho demostra el fet que conduïa ja de ben joveneta. Va ser lliure i molt lluitadora tota la seva vida". Una dona molt intel·ligent, afirma, amb molta cultura, a qui li agradava molt llegir i tocar el piano. També va ser una dona de fortes conviccions

religioses, com ho havia sigut la seva mare, i això va fer que emprengués moltes obres de caritat però sempre des de la més absoluta discreció. Ara bé, Ferrero també reconeix que tenia un caràcter molt fort i que no sempre era fàcil en el tracte, ja que "no li agradava que ningú li digués què havia de fer".

Bona part dels espais propis del laboratori dels Pla ara és un espai expositiu per exhibir alguns dels més de 800 mobles originals que Nuria Pla va col·leccionar. / A.F.

En aquest sentit, la seva passió per la cultura i les arts, que probablement va heretar de la seva mare, Assumpció Montseny, la va portar a iniciar el que arribaria a ser una col·lecció de referència del moble espanyol dels segles XVI al XVIII, en què també s'inclouen talles, teixits, miralls i objectes de plata, una col·lecció única al món i que inclou peces especialment rellevants. I és que, com explica Juan Ramon Ferrero, "Nuria Pla era una dona que quan feia una cosa la feia a fons". De la mateixa manera que quan va criar gossos va aconseguir nombrosos premis i reconeixements, en la seva col·lecció de mobles va invertir el que va ser necessari per aconseguir les millors peces. I en va voler gestionar el dia a dia fins al darrer moment, ja que tot i les limitacions físiques dels últims temps, va seguir controlant i vetllant les seves col·leccions fins al final.

Una empresària d'èxit a l'ombra

Acabada la Guerra Civil, i amb el pare exiliat a Mèxic, Nuria Pla, que havia marxat a Burgos, va tornar a Barcelona i va aconseguir recuperar la casa i l'empresa, que els havien estat expropiades durant el conflicte. Nuria Pla havia sigut una de les primeres dones en llicenciar-se en medicina a la Universitat de Barcelona i no va dubtar a posar-se al capdavant de l'Institut Ravetllat-Pla davant l'absència del seu pare. Pla va impulsar una nova etapa de creixement de l'empresa tot i que, com precisa Juan Ramon Ferrero, va haver de "dirigir-la a l'ombra, ja que en aquell moment, com a dona, no en podia ser la titular". Un dels canvis que va impulsar va ser la reorientació del producte que feien davant l'arribada de nous tractaments contra la tuberculosi, de manera que van passar a vendre'ls com a tònic i reconstituents, un gir que va impulsar apostant per campanyes publicitàries que ella mateixa va crear i que van permetre a l'empresa ampliar el seu mercat a una vintena de països de Llatinoamèrica i Europa. Nuria Pla es va fer càrrec de l'activitat del laboratori fins al 1980, quan va cessar l'activitat.